

Ακόμη και τον πιο αμαρτωλό άνθρωπο τον πλησιάζουμε με εμπιστοσύνη, με ελπίδα... (π. Δημήτριος Στανιλοάε)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το ζήτημα του κακού εξετάστηκε ελάχιστα στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Σε σύγκριση με τα άλλα χριστιανικά δόγματα, η λύση της παρέμεινε εκπεφρασμένη σε ένα σχήμα που φανερώνει, βέβαια την αλήθεια, αλλά μία διά της αναπτύξεως θολωμένη αλήθεια. Το κακό έχει την καταγωγή και την υποστήριξή του στην ελεύθερη βούληση των κτιστών πνευμάτων, είτε αυτά τα πνεύματα αποτελούν ένα μέρος των αγγέλων είτε είναι άνθρωποι. Αυτή είναι η χριστιανική θέση. Αλλά μέχρι την πλήρη κατανόηση της, ο δρόμος είναι μακρύς.

Ωστόσο κάποτε η Εκκλησία δέχτηκε μεγάλη πίεση για να αναπτύξει την περί της πηγής του κακού θεωρία, κατά την εποχή των γνωστικών. Όλα τα γνωστικά ρεύματα βασανίζονταν με το ερώτημα «από πού προέρχεται το κακό». Κι όλα έφτασαν σε δυϊστικές λύσεις, ορίζοντας πάνω στην έννοια του κακού μία ιδιαίτερη αρχή, της οποίας το πεδίο αναμειγνύεται το πολύ με εκείνο του καλού, αλλά δεν μπορεί να φτάσει στον πυρήνα του, δεν μπορεί να το αλλοιώσει, μεταμορφώνοντάς

το σε κακό. Τα γνωστικά ρεύματα κατευθύνθηκαν όλα στο μανιχαϊσμό που ανάγει το κακό στην ύλη, στο σώμα ως ιδιαίτερη και αυτεξούσια υπαρξιακή αρχή.

Ο εκπεφρασμένος κίνδυνος εξ αυτών των ρευμάτων καθώς και εκείνος του μανιχαϊσμού φαίνεται ότι δεν ήταν τόσο σοβαρός έτσι ώστε να προκαλέσει στην Εκκλησία μία εντονότερη ενασχόληση όσον αφορά το δογματικό ζήτημα του κακού. Σ' αυτό συνεισέφερε, ασφαλώς, και η αισιόδοξη άποψη της δικής μας Εκκλησίας περί του ανθρώπου. Η Ορθόδοξη Εκκλησία διδάσκει ότι η θεία εικόνα δεν αλλοιώθηκε ριζικά στον άνθρωπο, αλλά αμαυρώθηκε σε κάποιο βαθμό, έτσι ώστε ακόμη και τον πιο αμαρτωλό άνθρωπο τον πλησιάζουμε με εμπιστοσύνη, με ελπίδα, βλέποντας περισσότερο τις καλές του αναλαμπές παρά τις σκιές του κακού. Εμάς, τους μεγαλωμένους στο πνεύμα της Ανατολικής Εκκλησίας, καμία αμαρτία, καμία πτώση ενός ανθρώπου, δεν μπορεί να μας στερήσει την ελπίδα να τον ξαναδούμε αναγεννημένο, δεν μπορεί να μας καταστρέψει την πεποίθηση ότι ωστόσο παρέμειναν εν αυτώ μυστικές πτυχές, τις οποίες αν θα μπορούσαμε να τις αφυπνίσουμε, θα μας καθήλωναν με τη λεπτότητα της καλοσύνης τους.

Σήμερα όμως η λύση του ζητήματος του κακού επιβάλλεται κατηγορηματικά να αναπτυχθεί λεπτομερώς και να κηρυχθεί. Η νοοτροπία των Ορθοδόξων χριστιανών τείνει να είναι σοβαρά επηρεασμένη από ένα μανιχαϊσμό δυτικής προέλευσης.

Πώς διογκώθηκε αυτός ο μανιχαϊσμός στη Δύση; Πιστεύω ότι όχι τόσο υπό την επιρροή του Καθολικισμού (αν και η διδασκαλία του ό,τι η αμαρτία συνίσταται στο *concupiscentia carnis*, επομένως σε κάτι καθαρά σωματικό, βοήθησε σε έναν βαθμό) ή του προτεσταντισμού αλλά περισσότερο υπό την επιρροή του ορθολογισμού. Ο έχων εμπιστοσύνη στις δικές του δυνάμεις άνθρωπος πιστεύει ότι όσο υψηλότερο είναι το πολιτιστικό του επίπεδο τόσο μειώνονται οι αμαρτίες του,

ενώ ο σοφός και ο ευρυμαθής θεωρούνται αγγελικά πλασμένοι επειδή έχουν υπερβεί τις σωματικές υπερβολές των άλλων απλών ανθρώπων. Είναι πολύ συχνή η ιδέα ότι ο άνθρωπος μπορεί να τελειωθεί διά του ιδίου του εαυτού του, δίχως καμία υπεράνω βοήθεια, επειδή καταφέρνει να υπερβεί τις σαρκικές υπερβολές των ανεκπαίδευτων ανθρώπων. Σε γενικές γραμμές ο μορφωμένος άνθρωπος δεν πίνει, δεν καπνίζει, δεν παραβιάζει τους νόμους, δεν κρίνει τους άλλους, δεν εκδηλώνεται υπερβολικά και όλος ο κόσμος τον θεωρεί αγνό. Έτσι ρίζωσε σιγά-σιγά η ιδέα ότι η αμαρτία είναι κάτι αποκλειστικά σωματικό και όσο συμπιέζονται οι σωματικές εκφάνσεις τόσο μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος εν πνεύματι, με αυτόν τον τρόπο είναι λιγότερο αμαρτωλός ή σχεδόν καθόλου.

Αυτό το ορθολογιστικό και ανθρωπιστικό πνεύμα (υπερβολικής εμπιστοσύνης αποκλειστικά στις δυνάμεις του ανθρώπου) ισχύει και στις σέκτες. (Να σημειωθεί ότι στον ορθόδοξο κόσμο έφτασε μέσω δύο οδών: διά της κυκλοφορίας των βιβλίων και διά των σεκτών.)

Το μανιχαϊστικό πνεύμα αν και είναι τόσο ελκυστικό για τον απλό άνθρωπο, δεν είχε πέραση στον ορθόδοξο λαό μας. Οι νηστείες, ο εκκλησιασμός, η εγκράτεια από το ποτό και το κάπνισμα, οι μοναχικές υποσχέσεις αν και ήταν κατά κόρον πρακτικές, δεν θεωρήθηκαν από αυτούς που τα έκαναν πράξη ως μέσα απολύτως εξαγνιστικά. Εξακολουθεί να κυριαρχεί η συνείδηση της κύριας αμαρτωλότητας.

[Συνεχίζεται]